

ГИМНАЗИЈЕ И СРЕДЊЕ СТРУЧНЕ ШКОЛЕ

ПРВИ РАЗРЕД

Први ниво такмичења

А. ПИСЦИ И КЊИЖЕВНА ДЕЛА

Бановић Страхиња, народна епска песма

Хасанагиница, народна балада

Лаза Лазаревић: *Први пут с оцем на јутрење*

Антон Павлович Чехов: *Туга*

Добрило Ненадић: *Доротеј*

Борислав Пекић: *Време чуда (Чудо у Јабнелу)*

Софокле: *Антигона*

Иво Андрић: *О причи и причању* (беседа приликом примања Нобелове награде)

Еп о Гилгамешу (осма плоча)

Хомер: *Илијада* (одломци: прво и шесто певање)

Библија. Стари завет: *Легенда о потопу; Пјесма над пјесмама*

Библија. Нови завет: *Јеванђеље по Матеју*

Б. КЊИЖЕВНОТЕОРИЈСКИ ПОЈМОВИ И ТЕРМИНИ

- уметност; појам и врсте уметности
- књижевност (појам и назив)
- наука о књижевности (теорија књижевности, историја књижевности, књижевна критика)
- спољашњи и унутрашњи (иманентни) приступ књижевном делу
- структура књижевног дела (појам)
- лирика
- епика
- епски јунак
- драмски јунак
- протагонист, антагонист
- лирска песма
- епска песма
- приповетка
- новела
- роман
- драма
- основни елементи драмске структуре
- драмске врсте
- драмски сукоб
- трагедија
- трагички сукоб
- трагичка кривица
- катарза
- античко позориште

- тема, мотиви, фабула и сиже у књижевном делу
- облици приповедања у књижевном делу (нарација, дескрипција)
- облици казивања у књижевном делу (дијалог, монолог, унутрашњи монолог)
- лик у књижевном делу
- карактеризација (врсте: језичка, психолошка, социјална, етичка)
- композиција књижевног дела
- језик књижевног дела
- књижевност старог века (појам, главне одлике)
- поједине стилске фигуре обрађене у основној школи (епитет, стални епитет, поређење, персонификација, хипербола, ономатопеја, асонанца, алитерација, словенска антитеза)

Други ниво такмичења

А. ПИСЦИ И КЊИЖЕВНА ДЕЛА

Свети Сава: *Житије Светога Симеона* (одломак: *Болест и смрт Светога Симеона*)

Теодосије: *Житије Светог Саве* (одломак: *Бег у Свету Гору*)

Јефимија: *Похвала кнезу Лазару*

Деспот Стефан Лазаревић: *Слово љубве*

Константин Филозоф: *Житије деспота Стефана Лазаревића* (одломак: опис Београда)

Комади од различнијех косовскијех пјесама, народна епска песма

Народна лирска митолошка песма (*Сунце се дјевојком жени, Женидба сјајнога Мјесеца, Вила зида град*)

Марко Краљевић и брат му Андријаш, бугарштица

Диоба Јакшића, народна епска песма

Опет диоба Јакшића, народна епска песма

Ропство Јанковић Стојана, народна епска песма

Златна јабука и девет пауница, народна бајка

Б. КЊИЖЕВНОТЕОРИЈСКИ ПОЈМОВИ И ТЕРМИНИ

- средњовековна књижевност (појам, главне одлике)
- служба
- житије
- похвала
- слово
- поетика народне (усмене) књижевности
- одлике народне (усмене) књижевности: колективност, варијантност, формулативност
- врсте народне лирске поезије
- подела народне епске поезије према хронологији историјских збивања и тематском критеријуму
- лирско-епска поезија; балада
- типологија једноставних усмених облика (класификација усмених прозних облика: приче о животињама, бајке, новеле, народне приче, легендарне приче)
- стих (врсте стихова)
- метрика
- хексаметар
- десетерац
- цезура

- мит
- предање
- структура народне бајке и остале одлике
- епитет
- стални епитети
- поређење
- персонификација
- хипербола
- антитеза
- лирски паралелизми (анафора, епифора, симплоха, палилогија)

Трећи ниво такмичења

А. ПИСЦИ И КЊИЖЕВНА ДЕЛА

Франческо Петрарка: *Канцонијер* (избор сонета из акредитованих читанки)
 Данте Алигијери: *Божанствена комедија*, *Пакао* (певање пето)
 Ђовани Бокачо: *Декамерон* (*Оквирна прича*, *Федерико и мона Ђована*)
 Вилијем Шекспир: *Ромео и Јулија*
 Сервантес: *Дон Кихот* (одломци: предговор, прво, седмо и осмо поглавље)
 Марин Држић: *Дундо Мароје*; *Новела од Станца*
 Данило Киш: *Рани јади*

Б. КЊИЖЕВНОТЕОРИЈСКИ ПОЈМОВИ И ТЕРМИНИ

- хуманизам (појам, главне одлике)
- ренесанса (појам, главне одлике)
- петраркизам
- елизабетанско позориште
- шекспирологија
- сонет
- фарса
- вербална (језичка) комика
- ситуациона комика
- дидаскалија (рemark)
- драмска композиција (етапе развоја драмске радње)
- основне врсте комедије
- градација
- метафора

ДРУГИ РАЗРЕД

Први ниво такмичења

А. ПИСЦИ И КЊИЖЕВНА ДЕЛА

Гаврил Стефановић Венцловић: *Црни биво у срцу*
 Захарија Орфелин: *Плач Србији*
 Доситеј Обрадовић: *Писмо Харалампију*; *Живот и прикљученија* (одломак из читанки); *Востани Србије*
 Јован Стерија Поповић: *Тврдица*

Џорџ Гордон Бајрон: *Ходочашће Чајлда Харолда* (одломци из акредитованих читанци)
Александар Сергејевич Пушкин: *Евгеније Оњегин*
Едгар Алан По: *Гавран*
Хајнрих Хајне: *Лорелај*
Вук Стефановић Караџић: критика романа *Љубомир у Јелисијуму*; *Писмо Вука Караџића кнезу Милошу Обреновићу* (одломци)
Петар II Петровић Његош: *Горски вијенац*
Бранко Радичевић: *Кад млидија умрети*
Ђура Јакшић: *На Липару, Орао*
Јован Јовановић Змај: *Ђулићи увеоци* (избор из акредитованих читанки)
Лаза Костић: *Међу јавом и мед сном*; *Santa Maria della Salute*

Б. КЊИЖЕВНОТЕОРИЈСКИ ПОЈМОВИ И ТЕРМИНИ

- барокне тенденције у српској књижевности
- просветитељство
- сентиментализам
- класицизам
- писмо
- аутобиографија
- лирска поезија (карактеристике и врсте)
- стих
- строфа (врсте строфа)
- рима (врсте риме)
- структура лирске песме
- песничка слика
- версификација
- трохеј
- јамб
- дактил
- метафора
- персонификација
- алегорија
- иронија
- асиндет
- полисиндет
- анафора
- епифора
- симплоха
- оноματοпеја
- алитерација
- асонанца
- романтизам (одлике, поетика, представници)
- гротескно
- лирско-епска поезија (поема)

Други ниво такмичења

А. ПИСЦИ И КЊИЖЕВНА ДЕЛА

Оноре де Балзак: *Предговор Људској комедији* (одломак); *Чича Горио*

Николај Васиљевич Гогољ: *Шињел*

Лав Николајевич Толстој: *Ана Карењина*

Светозар Марковић: *Певање и мишљење*

Јаков Игњатовић: *Вечити младожења* (одломци из акредитованих читанки)

Иво Андрић: *Мост на Жепи; Пут Алије Берзелеза, Аникина времена*

Б. КЊИЖЕВНОТЕОРИЈСКИ ПОЈМОВИ И ТЕРМИНИ

- реализам (одлике, поетика, представници)
- реалистички роман
- лик у реалистичком делу (типичност, индивидуалност)
- врсте мотивације у књижевним делима реализма

Трећи ниво такмичења

А. ПИСЦИ И КЊИЖЕВНА ДЕЛА

Милован Глишић: *Глава шећера*

Лаза Лазаревић: *Ветар*

Радоје Домановић: *Данга*

Стеван Сремац: *Ибиш ага*

Бранислав Нушић: *Госпођа министарка*

Симо Матавуљ: *Поварета*

Драгослав Михаиловић: *Кад су цветале тикве*

Б. КЊИЖЕВНОТЕОРИЈСКИ ПОЈМОВИ И ТЕРМИНИ

- реалистичка приповетка
- хумор
- сатира
- савремени роман (теме, мотиви, ликови, тип јунака, приповедачке технике – односи се на роман *Кад су цветале тикве*)

ТРЕЋИ РАЗРЕД

Први ниво такмичења

А. ПИСЦИ И КЊИЖЕВНА ДЕЛА

Шарл Бодлер: *Везе; Албатрос, Читаоцу*

Артур Рембо: *Самогласници*

Антон Павлович Чехов: *Ујка Вања*

Богдан Поповић: *Антологија новије српске лирике* (Предговор)

Алекса Шантић: *Вече на шкољу; Претпразничко вече*

Јован Дучић: *Сунцокрети, Јабланови, Човек говори Богу*

Милан Ракић: *Искрена песма, Јасика*
Владислав Петковић Дис: *Можда спава; Тамница; Нирвана*
Сима Пандуровић: *Светковина, Потрес*
Војислав Илић: *У позну јесен*
Борисав Станковић: *Коштана; Нечиста крв*
Јован Скерлић: *О Коштани*

Б. КЊИЖЕВНОТЕОРИЈСКИ ПОЈМОВИ И ТЕРМИНИ

- модерна (карактеристике, представници)
- симболизам
- импресионизам
- симбол
- стих: једанаестерац, дванаестерац, александринац
- слободни стих
- метонимија
- синегдоха
- парадокс
- алузија
- апострофа
- реторско питање
- инверзија
- елипса
- рефрен
- наратија (приповедање: хронолошко, ретроспекција)
- дескрипција (опис)
- дијалог
- монолог
- унутрашњи монолог
- доживљени говор
- приповедачки коментар
- пишчев коментар
- казивање у првом, другом, трећем лицу
- драма у ужем смислу (особине)
- модерна драма (психолошка, импресионистичка)

Други ниво такмичења

А. ПИСЦИ И КЊИЖЕВНА ДЕЛА

Петар Кочић: *Мрачајски прото*
Владимир Мајаковски: *Облак у панталонама*
Рабиндрант Тагоре: *Градинар*
Франц Кафка: *Процес, Преображај*
Милутин Бојић: *Плава гробница*
Душан Васиљев: *Човек пева после рата*
Милош Црњански: *Суматра; Сеобе I*
Момчило Настасијевић: *Затис о даровима моје рођаке Марије*
Иво Андрић: *На Дрини ћуприја*

Б. КЊИЖЕВНОТЕОРИЈСКИ ПОЈМОВИ И ТЕРМИНИ

- песма у прози
- књижевни манифест
- авангарда
- футуризам
- експресионизам
- надреализам
- манифести авангардних покрета
- српска књижевност између два рата (међуратна књижевност)

Трећи ниво такмичења

А. ПИСЦИ И КЊИЖЕВНА ДЕЛА

Тин Ујевић: *Свакидашња јадиковка*

Растко Петровић: *Људи говоре*

Исидора Секулић: *Круг*

Мирослав Крлежа: *Господа Глембајеви*

Томас Ман: *Смрт у Венецији*

Избор из лирике европске модерне (Рилке, Блок, Аполинер – избор из акредитованих читанки)

Избор из међуратне српске поезије (Десанка Максимовић, Милан Дединац, Раде Драинац, Оскар Давичо, Александар Вучо, Душан Матић – избор из акредитованих читанки)

Б. КЊИЖЕВНОТЕОРИЈСКИ ПОЈМОВИ И ТЕРМИНИ

- сценски језик (визуелни и акустички сценски знаци)
- драма на сцени: публика, глумац, режија, лектор, сценограф, костимограф

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

Први ниво такмичења

А. ПИСЦИ И КЊИЖЕВНА ДЕЛА

Васко Попа: *Каленић; Кора* (избор из акредитованих читанки)

Иван Л. Лалић: *Писмо, Језеро у јесен*

Стеван Раичковић: циклус песама *Записи о црном Владимиру*

Семјуел Бекет: *Чекајући Годоа*

Албер Ками: *Странац, Мит о Сизифу* (одломак)

Вилијем Шекспир: *Хамлет*

Волфганг Гете: *Фауст*

Фјодор Михаилович Достојејски: *Злочин и казна*

Миодраг Павловић: *Научите пјесан, Пробудим се*

Бранко Миљковић: *Ватра и ништа* (избор из акредитованих читанки)

Иво Андрић: *Проклета авлија*

**КЊИЖЕВНОТЕОРИЈСКИ ПОЈМОВИ И ТЕРМИНИ ОБРАЂИВАНИ У ПРЕТХОДНИМ
РАЗРЕДИМА, КАО И У ЗАВРШНОМ, ЧЕТВРТОМ РАЗРЕДУ, УЗ НАВЕДЕНА КЊИЖЕВНА
ДЕЛА (СА ОПШТИНСКОГ НИВОА ТАКМИЧЕЊА)**

Други ниво такмичења

А. ПИСЦИ И КЊИЖЕВНА ДЕЛА

Десанка Максимовић: *Тражим помиловање* (избор из акредитованих читанки)

Меша Селимовић: *Дервиш и смрт*

Добрица Ћосић: *Корени*

Милорад Павић: *Хазрски речник*

Борислав Пекић: *Човек који је јео смрт, 1793.* (приооветка)

Михаил Булгаков: *Мајстор и Маргарита*

Бранко Ћопић: *Башта сљезове боје*

Љубомир Симовић: *Путујуће позориште Шопаловић*

Александар Поповић: *Развојни пут Боре Шнајдера*

**КЊИЖЕВНОТЕОРИЈСКИ ПОЈМОВИ И ТЕРМИНИ ОБРАЂИВАНИ У ПРЕТХОДНИМ
РАЗРЕДИМА, КАО И У ЗАВРШНОМ, ЧЕТВРТОМ РАЗРЕДУ, УЗ НАВЕДЕНА КЊИЖЕВНА
ДЕЛА (СА ОКРУЖНОГ НИВОА ТАКМИЧЕЊА)**

Трећи ниво такмичења

А. ПИСЦИ И КЊИЖЕВНА ДЕЛА

Данило Киш: *Енциклопедија мртвих* (приповетка)

Хорхе Луис Борхес: *Вавилонска кула*

Џорџ Орвел: *Животињска фарма*

Бранимир Шћепановић: *Уста пуна земље*

Драгослав Михаиловић: *Лилика*

Душан Ковачевић: *Балкански ипијун*

Избор из светске лирике 20. века (Жак Превер, В. Х. Одн, Ана Ахматова, Јосиф Бродски – избор из акредитованих читанки)

**КЊИЖЕВНОТЕОРИЈСКИ ПОЈМОВИ И ТЕРМИНИ ОБРАЂИВАНИ У ПРЕТХОДНИМ
РАЗРЕДИМА, КАО И У ЗАВРШНОМ, ЧЕТВРТОМ РАЗРЕДУ, УЗ НАВЕДЕНА КЊИЖЕВНА
ДЕЛА (СА РЕПУБЛИЧКОГ НИВОА ТАКМИЧЕЊА)**

* * *

Састављачи тестова су обавезни да прате наставне садржаје за поједине разреде и нивое такмичења.

Према Правилнику о организовању и спровођењу такмичења Књижевна олимпијада, извештаји са окружног такмичења достављају се организаторима у табелама, заједно са списковима учесника (уз назив школе и име наставника) и освојеним бројем бодова, на мејл

Друштва (drustvosj@fil.bg.ac.rs) у року од три дана од завршеног такмичења. Моле се задужени представници школских округа у Србији да резултате шаљу обједињено (не свака школа или група школа само у своје име). Извештаји који не стигну на време, који су непотпуни или се шаљу у више наврата, онемогућавају Друштво да такмичење настави планираном динамиком.

Литература за учеснике такмичења

Садржаји такмичења су ревидирани садржаји редовне наставе српског језика и књижевности прописани **важећим** наставним плановима и програмима за средње стручне школе и новим програмима наставе и учења за различите смерове гимназије. Друштво за српски језик и књижевност Србије објавило је збирке тестова са првих шест такмичења Књижевне олимпијаде у којима се могу наћи модели задатака за све разреде.

Напомене: На свим нивоима такмичења биће испитано градиво реализовано до тог нивоа такмичења и градиво предвиђено за све претходне нивое такмичења, као и градиво предвиђено за све претходне разреде.

Састављачи тестова ће приликом свог рада пратити план дистрибуције наставног садржаја, дат у овом *Информатору*. Текстови ван програма могу се користити само за испитивање области Разумевање прочитаног текста и у складу са натпрограмским захтевима стандарда (описа ученичких постигнућа).

Учесници такмичења за свој рад и припрему користе искључиво уџбенике који су одобрени од Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (www.mprn.gov.rs), али су обавезни да све књижевноисторијске, књижевнотеоријске и књижевнокритичке појмове и тумачења ускладе са релевантним достигнућима науке о књижевности, јер ће се као тачни одговори признавати само они који су засновани и потврђени у науци о књижевности.